

Подшивалов Микола

КОРСУНЬ-ШЕВЧЕНКІВСЬКА ОПЕРАЦІЯ (24 СІЧНЯ – 17 ЛЮТОГО 1944 РОКУ)

У поданій статті проаналізовано причини, хід та наслідки однієї з найбільших битв Другої світової війни – Корсунь – Шевченківської операції, що відбулася в січні – лютому 1944 року.

***Ключові слова:** Друга світова війна, Корсунь – Шевченківська операція, фронтові операції.*

Друга світова війна 1939 – 1945 рр. була насичена оборонними і наступальними операціями різного стратегічного значення. За приблизними підрахунками їхня кількість налічує близько 200. Кількість радянських стратегічних операцій сягає приблизно 50. Хоч вони і не всі мали позитивні результати та не кожна з них мала стратегічне значення, але в історії залишила певний відбиток.

Серед воєнних подій Другої світової війни можна виділити з 10 важливих битв, які певним чином вплинули на перебіг подальших подій та на кінцевий результат. В Україні відбулося 2 важливі події, які стали ключовими для подальшого звільнення всієї території, а саме битва за Дніпро та Дніпровсько-Карпатська стратегічна наступальна операція [3].

Деякі операції фронтового масштабу були локальними або ж були складовими певних стратегічних операцій. Серед грандіозних подій, які відбувалися на фронті, важливою є Корсунь – Шевченківська наступальна операція, що налічувала війська 1-го та 2-го Українських фронтів. Вона набула всесвітнього значення та стала однією з ключових у звільненні українських земель від нацистів[1].

План дій та підготовка Корсунь – Шевченківської операції розпочалося з листопада 1943 року. Головним завданням було якнайшвидше

звільнити частину Правобережної України, території якої були дуже родючими. На цих землях планувалося розпочати посівну та зібрати врожай вже у 1944 році. Це сприяло б покращенню економічного становища країни на 1945 рік [2].

Перший етап стратегічної операції на Правобережній Україні передбачав наступне. Війська 1-го та 2-го УФ повинні були знищити основні сили армії «Південь» і дійти до межі р. Південний Буг. Перший Український фронт повинен нанести основний удар по Вінниці, а додаткові – по Рівному та Христинівці. Другий УФ наносить головний удар по Кіровограду, Первомайську, деяка частина військ повинна атакувати Христинівку, щоб об'єднатися з 1-им УФ для подальшого оточення та знищення супротивника в районі Канева, Умані, Сміли [2].

Війська 1-го Українського фронту розпочали наступ 24 січня 1943 року. На 12 лютого радянські сили просунулися на 200 кілометрів, перехопивши таким чином головні дороги, за якими мав відступати супротивник. Але 2-ий Український фронт не зміг здійснити своїх завдань. Затримка в бою за Кіровоград, призвела до того, що війська відставали на 120 кілометрів від поставленої задачі. У зв'язку з цим, військам 1-го УФ нанесли чисельних втрат, що призвело до відступу. У районі Звенигородки в оточення потрапила 136-та стрілецька дивізія, полк 167-ї стрілецької дивізії, 6-та мотострілецька бригада, частково 5-ий танковий корпус генерал-майора А.Г. Кравченка[2].

Персональна відповідальність за невиконання плану дій 2-го УФ була покладена на І. Конєва. Відповідно до результату, військову операцію штучно розділили на самостійні фронтові операції, а саме на Житомирсько – Бердичівську та Кіровоградську.

У зв'язку з таким перебігом подій, на середину лютого головні задачі першого етапу визволення Правобережної України провалилися. Німецькі війська продовжували контролювати виступ у районі Корсунь-Шевченківська.

Завдяки таким умовам, Ставка видала нові завдання для фронів, головною задачею якого було оточення та знищення супротивника у Звенигородсько-Миронівському виступі. За допомогою одночасних ударів фронтових військ по позиціям німецьких військ, вони повинні взяти під контроль виступу і об'єднання їх у районі Шполи. Порівнюючи з попередніми завданнями, обсяг цих задач для обох фронтів сильно зменшувався завдяки зміненню кордону прориву ближче до Дніпра, що значно облегшило оточення супротивника, що знаходилося на Канівському виступі [1].

Слід зазначити, що основна мета Корсунь – Шевченківської операції хоч і була досягнута але не в повній мірі. Німецькі втрати були не великими, порівнюючи зі Сталінградом, а в Червоній армії кількість загиблих була помітною. Німецькі дивізії, які знаходилися в корсунь-шевченківському виступі були не в повному обсязі, тому кількість дивізій, котрі потрапили до полону не відповідали дійсному плануванню [1].

Корсунь-Шевченківська операція, як одна з ключових операцій на облогу німецьких військ, внесла великий вклад у радянське воєнне мистецтво. Отриманий досвід Червона армія застосовувала у процесі підготовки та проведення наступних операцій на оточення супротивника в подальших етапах війни. Навички отримані в ході операції було вивчено, узагальнено і враховано в повоєнних статутах, настановах, інструкціях. Деякі армії світу як теоретично так і практично використовували ці знання для вирішення локальних війн і збройних конфліктів у 2-ій половині ХХ століття [1].

Військові дії під Корсунем-Шевченківським у 1944 році показали не тільки героїчну боротьбу радянських військ проти нацистів, а й додали вагомого внеску в історію та національну пам'ять українському народові про події Другої світової війни, про звільнення українських територій від ворога. Багато історичних та культурних пам'яток Корсунь-Шевченківської битви залишилося у музеях та культурних установах, літературі та

мистецтві, фотодокументах та кінодокументалістиці. Вона відіграла неабияку роль у створенні національної гідності до співвітчизників, шанобливого ставлення до національних святинь і бойових традицій, формування уяви у молодого покоління.

Список використаних джерел та літератури:

1. Грицюк В. Місце та значення Корсунь-Шевченківської битви у Дніпровсько-Карпатській стратегічній наступальній операції. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Hrytsiuk_Valerii/Mistse_ta_znachennia_Korsun-Shevchenkivskoi_bytvy_u_Dniprovsko-Karpatskii_stratehichnii_nastupalnii.pdf?PHPSESSID=2uaslpin54d8e99p9jcsagref4 (дата звернення: 02.12.2023).

2. Пилявець Р. Значення та характерні особливості Корсунь-Шевченківської наступальної операції 1944 року у світлі історіографічної спадщини. URL: https://vim.gov.ua/pages/_journal_files/08.10.2014/pdf/VIM_5_51-70.pdf (дата звернення: 02.12.2023).

Наук. керівн.: Крижанівський В. М., канд. іст. наук

Політай Вадим

ДІЯЛЬНІСТЬ НІМЕЦЬКОГО ТА РУМУНСЬКОГО ОКУПАЦІЙНОГО РЕЖИМІВ У СФЕРІ ОСВІТИ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ

У статті аналізується період окупаційного режиму на захоплених Румунією та Німеччиною територіях України 1941-1944 рр., а саме діяльність окупаційної влади в освітній сфері.

Ключові слова: Друга світова війна, окупація, Німеччина, Румунія, Україна, дистрикт «Галичина», Рейхскомісаріат «Україна», Зона військової адміністрації, губернаторство «Бессарабія», губернаторство «Буковина», губернаторство «Трансністрія».